

شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام)

آشنایی با معاملات قراردادهای آتی زعفران

فهرست مطالب

۴	مقدمه
۴	تعریف قرارداد آتی
۵	خدمات بورس کالا در خصوص قراردادهای آتی
۵	معاملات زعفران در بورس کالای ایران
۵	قراردادهای آتی زعفران
۸	دارایی پایه
۸	واحد قیمت و اندازه قرارداد
۹	اندازه تحویل
۹	حد نوسان قیمت روزانه
۹	وجه تضمین اولیه
۹	حداقل وجه تضمین
۹	ساعت معاملاتی
۱۰	اصطلاحات رایج در قراردادهای آتی زعفران
۱۰	دارایی پایه
۱۰	قیمت تسویه روزانه
۱۰	موقعیت تعهدی خرید
۱۰	موقعیت تعهدی فروش
۱۰	معامله ابتدایی
۱۰	معامله جبرانی
۱۱	فرآیند انجام معاملات آتی و نحوه محاسبه سود و زیان مشتری
۱۲	شرایط اخذ کد معاملاتی قراردادهای آتی
۱۳	شرایط صدور مجوز دسترسی به سامانه معاملات برخط
۱۳	مزایای راهاندازی این قراردادها برای فعالان

۱۳	.....	اهرم مالی
۱۴	.....	پوشش ریسک
۱۴	.....	تضمین معاملات توسط اتاق پایاپای بورس
۱۴	.....	قیمت تسویه روزانه
۱۵	.....	هزینه اندک معاملات
۱۵	.....	نقدشوندگی بالای معاملات
۱۵	.....	معافیت مالیاتی
۱۵	.....	کشف نرخ عادلانه

زعفران تداعی کننده ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی ایران زمین، گران‌ترین محصول کشاورزی و همچنین نمونه بسیار خوبی از سودآوری، دوام و تولید کاربر محور است. در حال حاضر ایران با تولید بیش از ۹۰ درصد از زعفران جهان، تولید کننده برتر این محصول می‌باشد. با کاهش شدید قیمت جهانی زعفران در دهه ۱۳۶۰، تولید زعفران در کشورهای اروپایی با توجه به بالا بودن هزینه‌های نیروی کار در این کشورها و همچنین پایین بودن سطح عملکرد زعفران، توجیه اقتصادی خود را از دست داده و در نتیجه میزان تولید کشورهای مذکور و از جمله اسپانیا به شدت کاهش یافت. در همین حال مناسب بودن شرایط کشت زعفران در ایران و پایین بودن هزینه‌های نیروی کار، به شکل گیری تقاضای جهانی برای تولید زعفران ایران کمک نموده و در نتیجه به مرور زمان ایران به تولید کننده برتر این محصول تبدیل گردیده‌است. بورس کالای ایران در راستای اهداف سازمانی و کمک به اقتصاد ملی در نظر دارد تا با استفاده از پتانسیل‌های خود گام عملی جهت کمک به حل برخی از مشکلات موجود و گسترش بازار این محصول استراتژیک بر دارد.

قراردادهای آتی یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که بورس‌های کالایی جهت کمک به مدیریت ریسک نوسانات قیمتی در اختیار فعالان بازارهای کالایی قرار می‌دهند.

تعریف قرارداد آتی

قرارداد آتی قراردادی است که فروشنده بر اساس آن متعهد می‌شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می‌کنند، بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می‌شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند.

همان‌طور که در تعریف فوق نیز اشاره شد قراردادهای قابل معامله در بورس باید از استاندارد و مشخصات معینی برخوردار باشند. از این رو هر دارایی که به عنوان دارایی پایه قراردادهای آتی در بورس کالای ایران انتخاب می‌شود باید شرایط خاصی را داشته و استانداردهای لازم را دارا باشد. لذا برای راه‌اندازی قرارداد آتی بر روی هر کالا باید آن کالا در هیأت پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا مورد بررسی و پذیرش قرار گیرد.

خدمات بورس کالا در خصوص قراردادهای آتی

بورس معاملات آتی مکانی معین برای خریداران و فروشندگان است و از طریق سامانه الکترونیکی دارای استاندارد بورس، معاملات آتی انجام می‌گردد و این معاملات برای همه شرکت کنندگان در بازار به یک مفهوم عادلانه عرضه می‌گردد.

مسئولیت بورسها ایجاد بازاری عادلانه، دارای نظم و امنیت معاملاتی است. تمام بورس‌های دنیا توسط مقام ناظر کنترل و اداره می‌شوند. معاملات در بورس‌ها در اتاق پایاپای تسویه و تضمین می‌شوند اتاق پایاپای در برابر خریدار نقش فروشنده و بالعکس را ایفاء می‌نماید و بدین معنی است که مسئولیت ریسک طرف مقابل معاملات به اتاق پایاپای برمی‌گردد.

معاملات زعفران در بورس کالای ایران

نخستین قرارداد آتی به صورت سنتی بر روی محصولات کشاورزی صورت پذیرفت. در بورس کالای ایران نیز مطالعات گسترده‌ای بر روی دارایی‌های مختلف جهت پذیرش در قراردادهای آتی انجام شده‌است که یکی از این دارایی‌ها در حوزه محصولات کشاورزی، زعفران می‌باشد.

در بورس کالای ایران معاملات زعفران هم به صورت گواهی سپرده کالایی و هم در بازار فیزیکی به صورت نقد، سلف و نسیه انجام می‌شود. علی‌رغم اینکه ایران با تولید بیش از ۹۰ درصد از زعفران جهان، تولید کننده برتر این محصول می‌باشد در حال حاضر با معاملات سنتی این دارایی امکان پوشش ریسک برای تولیدکنندگان و فعالان بازار زعفران وجود ندارد. لذا نگرانی از نوسانات قیمت این کالا همواره دغدغه فعالان این بازار بوده است. با عنایت به این مهم بورس کالای ایران درصدد برآمد تا با راه‌اندازی معاملات قراردادهای آتی زعفران به توسعه و رونق این بازار و رفع دغدغه فعالان در راستای مدیریت ریسک نوسانات قیمتی بپردازد.

قراردادهای آتی زعفران

قراردادهای آتی زعفران در بورس کالای ایران بر روی زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (نگین) تعریف شده است. هر قرارداد آتی که بر روی یک دارایی راه‌اندازی شود دارای یک مشخصات قرارداد می‌باشد که حاوی اطلاعات مهم در خصوص قراردادی است که افراد اقدام به معامله آن می‌کنند. در واقع ویژگی‌های

اصلی قرارداد آتی مد نظر را ذکر می کند. قرارداد آتی زعفران نیز دارای یک مشخصات قرارداد به شرح جدول زیر می باشد.

مشخصات قرارداد آتی زعفران																																																							
۱	قرارداد پذیرش شده قرارداد آتی زعفران																																																						
۲	دارایی پایه زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین)																																																						
۳	استاندارد پایه																																																						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>ویژگی ها</th> <th>زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱</td> <td>حداکثر خامه همراه با کلالة (درصد جرمی)</td> <td>۰,۵</td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>مواد خارجی مربوط به گیاه شامل گردوغبار، ریگ و شن (حداکثر درصد جرمی)</td> <td>۰,۵</td> </tr> <tr> <td>۳</td> <td>مواد خارجی مربوط به محیط</td> <td>منفی</td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>رطوبت و مواد فرار (حداکثر/ درصد جرمی)</td> <td>۸</td> </tr> <tr> <td>۵</td> <td>حداقل پیکروکروسین بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۲۵۷ نانومتر)</td> <td>۸۵</td> </tr> <tr> <td>۶</td> <td>مقدار ساfranال بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۳۳۰ نانومتر)</td> <td>۲۰-۵۰</td> </tr> <tr> <td>۷</td> <td>حداقل کروسین بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۴۴۰ نانومتر)</td> <td>۲۳۰</td> </tr> <tr> <td>۸</td> <td>استخراج و تشخیص رنگ های افزودنی</td> <td>منفی</td> </tr> <tr> <td>۹</td> <td>وضعیت ظاهری</td> <td>قلم متوسط، رنگ قرمز روشن، نگین شکسته در حد طبیعی</td> </tr> <tr> <td>۱۰</td> <td>مقدار گرده</td> <td>منفی</td> </tr> <tr> <td>۱۱</td> <td>طعم و عطر: مخصوص خود، کمی تلخ مزه و تند و عاری از هرگونه طعم و بوی خارجی</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۱۲</td> <td>وضعیت ظاهری: در اثر رطوبت یا خشک کردن به هم چسبیده نباشد. زعفرانی پذیرش می شود که عاری از وجود قارچ و کپک حشرات- پر- مو- نخ- و ریگ و شن که با چشم غیر مسلح قابل رویت باشد.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۱۳</td> <td>نمونه برداری: بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۳۶۵۹</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۱۴</td> <td>روش آزمون: بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۲-۲۵۹</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3"> <p>یادآوری ۱- ویژگی های میکروبیولوژی زعفران باید با استاندارد ملی ایران به شماره ۵۶۸۹ مطابقت داشته باشد.</p> <p>یادآوری ۲- استفاده از هرگونه افزودنی مانند رنگ های افزودنی در زعفران مجاز نمی باشد.</p> <p>یادآوری ۳- ویژگی های شیمیایی به شرح جدول فوق بررسی شده و سایر مشخصات مورد ارزیابی قرار نمی گیرد.</p> <p>لازم به ذکر است استاندارد فوق مطابق با مشخصات کیفی گواهی سپرده زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین) بورس کالای ایران می باشد.</p> </td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>واحد قیمت</td> <td>ریال در گرم</td> </tr> <tr> <td>۵</td> <td>اندازه قرارداد</td> <td>۱۰۰ گرم</td> </tr> </tbody> </table>	ردیف	ویژگی ها	زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین)	۱	حداکثر خامه همراه با کلالة (درصد جرمی)	۰,۵	۲	مواد خارجی مربوط به گیاه شامل گردوغبار، ریگ و شن (حداکثر درصد جرمی)	۰,۵	۳	مواد خارجی مربوط به محیط	منفی	۴	رطوبت و مواد فرار (حداکثر/ درصد جرمی)	۸	۵	حداقل پیکروکروسین بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۲۵۷ نانومتر)	۸۵	۶	مقدار ساfranال بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۳۳۰ نانومتر)	۲۰-۵۰	۷	حداقل کروسین بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۴۴۰ نانومتر)	۲۳۰	۸	استخراج و تشخیص رنگ های افزودنی	منفی	۹	وضعیت ظاهری	قلم متوسط، رنگ قرمز روشن، نگین شکسته در حد طبیعی	۱۰	مقدار گرده	منفی	۱۱	طعم و عطر: مخصوص خود، کمی تلخ مزه و تند و عاری از هرگونه طعم و بوی خارجی		۱۲	وضعیت ظاهری: در اثر رطوبت یا خشک کردن به هم چسبیده نباشد. زعفرانی پذیرش می شود که عاری از وجود قارچ و کپک حشرات- پر- مو- نخ- و ریگ و شن که با چشم غیر مسلح قابل رویت باشد.		۱۳	نمونه برداری: بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۳۶۵۹		۱۴	روش آزمون: بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۲-۲۵۹		<p>یادآوری ۱- ویژگی های میکروبیولوژی زعفران باید با استاندارد ملی ایران به شماره ۵۶۸۹ مطابقت داشته باشد.</p> <p>یادآوری ۲- استفاده از هرگونه افزودنی مانند رنگ های افزودنی در زعفران مجاز نمی باشد.</p> <p>یادآوری ۳- ویژگی های شیمیایی به شرح جدول فوق بررسی شده و سایر مشخصات مورد ارزیابی قرار نمی گیرد.</p> <p>لازم به ذکر است استاندارد فوق مطابق با مشخصات کیفی گواهی سپرده زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین) بورس کالای ایران می باشد.</p>			۴	واحد قیمت	ریال در گرم	۵	اندازه قرارداد	۱۰۰ گرم
ردیف	ویژگی ها	زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین)																																																					
۱	حداکثر خامه همراه با کلالة (درصد جرمی)	۰,۵																																																					
۲	مواد خارجی مربوط به گیاه شامل گردوغبار، ریگ و شن (حداکثر درصد جرمی)	۰,۵																																																					
۳	مواد خارجی مربوط به محیط	منفی																																																					
۴	رطوبت و مواد فرار (حداکثر/ درصد جرمی)	۸																																																					
۵	حداقل پیکروکروسین بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۲۵۷ نانومتر)	۸۵																																																					
۶	مقدار ساfranال بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۳۳۰ نانومتر)	۲۰-۵۰																																																					
۷	حداقل کروسین بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۴۴۰ نانومتر)	۲۳۰																																																					
۸	استخراج و تشخیص رنگ های افزودنی	منفی																																																					
۹	وضعیت ظاهری	قلم متوسط، رنگ قرمز روشن، نگین شکسته در حد طبیعی																																																					
۱۰	مقدار گرده	منفی																																																					
۱۱	طعم و عطر: مخصوص خود، کمی تلخ مزه و تند و عاری از هرگونه طعم و بوی خارجی																																																						
۱۲	وضعیت ظاهری: در اثر رطوبت یا خشک کردن به هم چسبیده نباشد. زعفرانی پذیرش می شود که عاری از وجود قارچ و کپک حشرات- پر- مو- نخ- و ریگ و شن که با چشم غیر مسلح قابل رویت باشد.																																																						
۱۳	نمونه برداری: بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۳۶۵۹																																																						
۱۴	روش آزمون: بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۲-۲۵۹																																																						
<p>یادآوری ۱- ویژگی های میکروبیولوژی زعفران باید با استاندارد ملی ایران به شماره ۵۶۸۹ مطابقت داشته باشد.</p> <p>یادآوری ۲- استفاده از هرگونه افزودنی مانند رنگ های افزودنی در زعفران مجاز نمی باشد.</p> <p>یادآوری ۳- ویژگی های شیمیایی به شرح جدول فوق بررسی شده و سایر مشخصات مورد ارزیابی قرار نمی گیرد.</p> <p>لازم به ذکر است استاندارد فوق مطابق با مشخصات کیفی گواهی سپرده زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین) بورس کالای ایران می باشد.</p>																																																							
۴	واحد قیمت	ریال در گرم																																																					
۵	اندازه قرارداد	۱۰۰ گرم																																																					

۶	حد نوسان قیمت روزانه	حداکثر تا (+/-۳٪) با توجه به قیمت تسویه روز قبل						
۷	ماه قرارداد	تمامی ماه‌های سال به تشخیص شرکت بورس کالای ایران						
۸	دوره معاملات	دوره معاملاتی هر کدام از نمادها در اطلاعیه معاملاتی مربوطه اعلام خواهد شد.						
۹	تاریخ تحویل	از اولین روز کاری پس از آخرین روز معاملات تا پایان ماه قرارداد						
۱۰	محل تحویل	انبارهای مد نظر بورس و یا هر انبار دیگری جهت تحویل کالا، ۱۰ روز قبل از پایان دوره معاملاتی هر نماد توسط بورس اعلام خواهد شد.						
۱۲	حداقل تغییر قیمت سفارش	۱۰۰ ریال در هر گرم معادل ۱۰،۰۰۰ ریال در هر قرارداد						
۱۳	وجه تضمین اولیه	الف) وجه تضمین اولیه با توجه به فرمول محاسباتی زیر اخذ خواهد شد که با توجه به آن، تضامین طی زمان ثابت نبوده و به صورت پویا در حال تغییر خواهد بود. مبنای محاسبه وجه تضمین در این فرمول میانگین قیمت‌های تسویه در کلیه سررسیدهای قراردادهای آتی در دارایی پایه مربوطه تعیین شده است. اگر وجه تضمین محاسبه شده بر اساس فرمول زیر طی ۵ روز کاری متوالی بزرگتر یا طی ۵ روز کاری متوالی کوچکتر از وجه تضمین جاری باشد، وجه تضمین باید بر اساس فرمول زیر تعدیل شود: $A \times \left(\left[\frac{B \times S}{C \times 10} \right] + 1 \right) \times C \times 10 = \text{مبلغ وجه تضمین اولیه}$ <p>A: درصد وجه تضمین اولیه؛ معادل ۱۰٪ B: میانگین قیمت‌های تسویه در کلیه سررسیدهای قراردادهای آتی دارایی پایه C: برکت تغییرات وجه تضمین؛ معادل پانصد هزار ریال S: اندازه قرارداد؛ معادل ۱۰۰</p>						
۱۴	حداقل وجه تضمین	۷۰ درصد وجه تضمین اولیه						
۱۵	حداکثر حجم هر سفارش	حداکثر ۲۵ قرارداد						
۱۶	کارمزد معاملات (از بابت معامله هر قرارداد)	<table border="1"> <tr> <td>کارگزار</td> <td>بورس کالا</td> <td>سازمان بورس و اوراق بهادار</td> </tr> <tr> <td>۲,۰۰۰</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </table>	کارگزار	بورس کالا	سازمان بورس و اوراق بهادار	۲,۰۰۰	-	-
کارگزار	بورس کالا	سازمان بورس و اوراق بهادار						
۲,۰۰۰	-	-						
۱۷	کارمزد تسویه و تحویل	۱۰,۰۰۰ ریال بابت هر قرارداد						
۱۸	ساعات معامله	شنبه تا چهارشنبه: ۱۲:۳۰ الی ۱۵:۳۰						
۱۹	سقف مجاز موقعیت‌های تعهدی باز	<ul style="list-style-type: none"> اشخاص حقیقی: ۱۰۰۰ قرارداد در هر نماد معاملاتی. اشخاص حقوقی: ۱۰۰۰ قرارداد در هر نماد معاملاتی و قابل افزایش تا ۱۰ درصد موقعیت‌های تعهدی باز در بازار. 						
۲۰	اندازه تحویل	حداقل ۱۰ قرارداد						

۲۱	مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل	۳ روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی تا ۳۰ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی
۲۲	جریمه ها	الف) حسب مواد ۴۱ و ۴۲ از دستورالعمل اجرایی قرارداد آتی جریمه عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل از طرف دارندگان موقعیت تعهدی باز خرید و فروش بمیزان یک درصد ارزش کل قرارداد بر اساس قیمت تسویه همان روز معاملاتی قرارداد آتی می باشد. ب) جریمه عدم ارائه رسید انبار از طرف مشتریان فروشنده دو درصد ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی است که به نفع خریدار کسر می گردد. همچنین در صورتی که قیمت بازار نقدی دارایی پایه از قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی بیشتر باشد تفاوت این دو نرخ به نفع مشتری خریدار از فروشنده اخذ می گردد. ج) جریمه عدم واریز وجه ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی از طرف مشتریان خریدار، دو درصد ارزش قرارداد می باشد که به نفع فروشنده از حساب مشتری خریدار کسر می گردد و چنانچه قیمت بازار نقدی دارایی پایه از قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی کمتر باشد تفاوت این دو نرخ به نفع مشتری فروشنده از خریدار اخذ می گردد. د) در تمامی موارد فوق کارمزد تسویه و تحویل هر دو سر معامله به نفع بورس از مشتری نکول کننده دریافت خواهد شد.
۲۳	سایر شرایط	هرگونه هزینه‌های مرتبط با انبار تا تاریخ تحویل به عهده فروشنده و پس از تاریخ تحویل به عهده خریدار می باشد.

با توجه به اینکه برای ورود به هر معامله ابتدا باید نسبت به ماهیت دارایی که قصد خرید و یا فروش آن وجود دارد و همچنین شرایط معاملاتی مطلع بود، لذا آگاهی از بندهای مشخصات قرارداد بسیار با اهمیت می باشد. در ذیل به بررسی مهمترین بخش های مشخصات قرارداد می پردازیم.

دارایی پایه

قرارداد آتی زعفران بر روی زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (نگین) تعریف شده است که مشخصات کیفی دقیق آن در بند ۳ مشخصات قرارداد به صورت کامل بیان شده است. در واقع تمامی افرادی که معاملات آتی زعفران در بورس کالای ایران انجام می دهند این نوع خاص از زعفران را معامله می کنند و در صورت خرید یا فروش در سررسید این نوع زعفران را تحویل خواهند گرفت و یا تحویل خواهند داد.

واحد قیمت و اندازه قرارداد

نحوه انجام معاملات آتی زعفران در بورس کالای ایران و کشف نرخ آن یعنی قیمتی که بر روی تابلو معاملات درج می شود بر مبنای ریال به ازاء هر گرم زعفران خواهد بود. در صورتی که هر قرارداد آتی که یک فرد معامله می کند معادل ۱۰۰ گرم زعفران خواهد بود. در واقع اگر فرد A یک قرارداد آتی زعفران بر روی تابلوی معاملات آتی با قیمت ۶۰۰۰۰ ریال خریداری کند به این معنی است که ۱۰۰ گرم را به ازاء هر گرم ۶۰۰۰۰ ریال خریداری کرده است.

اندازه تحویل

اگرچه اندازه قرارداد آتی زعفران ۱۰۰ گرم است و افراد می‌توانند ضرایبی از ۱۰۰ گرم را در این بازار معامله کنند ولی در صورتی که خریدار قصد تحویل دادن زعفران و یا فروشنده قصد بر تحویل گرفتن زعفران را داشته باشند. در سررسید قرارداد می‌بایست حداقل به اندازه ۱۰ قرارداد آتی زعفران را خریداری کرده و یا فروخته باشند. چرا که طبق مشخصات قرارداد حداقل مقدار تحویلی یک کیلوگرم می‌باشد.

حد نوسان قیمت روزانه

در معاملات آتی زعفران در هر روز معاملاتی نسبت به روز معاملاتی قبل حداکثر تا $(\pm 3\%)$ با توجه به قیمت تسویه روز قبل امکان تغییر قیمت وجود خواهد داشت.

وجه تضمین اولیه

وجه تضمین اولیه این قراردادها معادل ۱۰ درصد ارزش یک قرارداد خواهد بود یعنی فرد A برای خرید یک قرارداد آتی باید حدود ۶۰ هزار تومان به عنوان وجه تضمین اولیه در حساب خود داشته باشد و این مقدار همان موجودی اولیه او برای شروع معاملات خواهد بود.

حداقل وجه تضمین

با توجه به اینکه موجودی حساب تضمین فرد یعنی همان وجه تضمین اولیه‌ای که در حساب خود دارد، به صورت روزانه و پس از اتمام معاملات تعدیل می‌شود، در صورتی که به دلیل زیان فرد A موجودی وجه تضمین او کاهش یابد و به کمتر از ۷۰ درصد موجودی اولیه او (یعنی به کمتر از ۴۲ هزار تومان) برسد اصطلاحاً در این صورت او اخطاریه افزایش وجه تضمین دریافت می‌کند و باید مجدداً به حساب خود مبالغی را واریز کند تا موجودی حسابش را به همان سطح ۶۰ هزار تومان برساند.

ساعت معاملاتی

ساعات معامله قراردادهای آتی زعفران در روزهای شنبه تا چهارشنبه از ساعت ۱۲:۳۰ الی ۱۵:۳۰ خواهد بود.

اصطلاحات رایج در قراردادهای آتی زعفران

دارایی پایه

اصطلاحاً در قراردادهای آتی، کالا یا دارایی که قرارداد بر روی آن منتشر می‌شود را دارایی پایه می‌گویند. در قراردادهای آتی زعفران، زعفران دارایی پایه می‌باشد.

قیمت تسویه روزانه

قیمتی است که روزانه جهت به روز رسانی حساب‌ها توسط بورس محاسبه و اعلام می‌گردد. و بر اساس این قیمت تسویه سود و زیان معاملات مشتری محاسبه و به حساب وی واریز می‌گردد.

موقعیت تعهدی خرید

اصطلاحاً گفته می‌شود کسی که در بورس، قرارداد آتی را می‌خرد و خود را متعهد به خرید دارایی پایه بر اساس ضوابط بورس در تاریخ معین می‌نماید، موقعیت تعهدی خرید اختیار نموده‌است.

موقعیت تعهدی فروش

اصطلاحاً گفته می‌شود کسی که در بورس، قرارداد آتی را می‌فروشد و خود را متعهد به فروش دارایی پایه بر اساس ضوابط بورس در تاریخ معین می‌نماید، موقعیت تعهدی فروش اختیار نموده‌است.

معامله ابتدایی

معامله‌ای که فرد در آن اقدام به اخذ یک موقعیت تعهدی جدید خرید یا فروش می‌نماید.

معامله جبرانی

معامله‌ای که در آن فرد موقعیت تعهدی خرید یا فروش قبلی خود را با یک معامله معکوس می‌بندد. یعنی اگر موقعیت فروش دارد خرید انجام می‌دهد و یا اگر موقعیت خرید دارد فروش انجام می‌دهد. مفهوم موقعیت‌های باز و ارتباط آن با حجم معاملات در بازار در قالب مثال زیر بهتر نمایان می‌شود. فرض کنید قراردادهای آتی زعفران برای سررسید تیر ماه ۱۳۹۷ در روز اول اردیبهشت ۱۳۹۷ راه‌اندازی می‌شود. در جدول زیر معاملات انجام شده در اولین روز معاملاتی در این نماد معاملاتی و نتیجه انجام این معاملات و تغییراتی که در حجم معاملات و موقعیت‌های باز در بازار ایجاد می‌شود را ملاحظه می‌کنید.

تاریخ	وضعیت معاملات	تعداد موقعیت تعهدی باز بازار	حجم معاملات
۹۷/۰۲/۰۱	شخص A، ۱ قرارداد آتی را خریده و شخص B، ۱ قرارداد آتی را می فروشد.	۱	۱
۹۷/۰۲/۰۱	شخص C، ۵ قرارداد آتی را می خرد و شخص D، ۵ قرارداد آتی را می فروشد.	۶	۶
۹۷/۰۲/۰۱	شخص A، ۱ قرارداد آتی خود را فروخته و شخص D، ۱ قرارداد آتی می خرد.	۵	۷
۹۷/۰۲/۰۱	شخص E، ۵ قرارداد آتی را از C می خرد.	۵	۱۲

فرآیند انجام معاملات آتی و نحوه محاسبه سود و زیان مشتری

پس از صدور کد معاملاتی توسط بورس که در ادامه توضیح داده شده است، مشتری مجاز به انجام فعالیت در بازار قراردادهای آتی می باشد که فرآیند انجام معاملات در قراردادهای آتی به صورت زیر است:

۱. واریز وجه تضمین اولیه به حساب عملیاتی
  ۲. ارائه سفارش خرید و یا فروش به کارگزار مربوطه و اتخاذ موقعیت تعهدی خرید یا فروش در بازار معاملات آتی
  ۳. انجام معاملات روزانه بر روی موقعیت های معاملاتی اخذ شده به نحوی که مشتری می تواند تا زمان سررسید قرارداد به دفعات، کالا را خرید و فروش کرده و با توجه به نرخ های روز از سود مورد نظر بهره مند شود.
- لازم به ذکر است در پایان هر روز معاملاتی پس از محاسبه قیمت تسویه روزانه، عملیات به روز رسانی حساب ها انجام می شود. بدین معنی که تفاوت قیمت تعهد شده در قرارداد آتی با قیمت تسویه روزانه محاسبه شده و متناسب با اندازه قرارداد، توسط اتاق پایاپای به حساب عملیاتی مشتری در صورت سود، واریز یا در صورت زیان از آن حساب کسر می شود.

مثال:

روز	قیمت تسویه
اول	۶۱۰۰
دوم	۶۲۰۰

یک مشتری یک قرارداد آتی زعفران به قیمت هر

۶۱۵۰	سوم
------	-----

 گرم ۶۰۰۰ تومان خریداری می‌کند نحوه محاسبه سود و زیان او در طی سه روز بعدی به صورت زیر می‌باشد (اندازه قرارداد آتی زعفران ۱۰۰ گرم می‌باشد و برای سادگی کارمزد معاملات صفر فرض شده است)؛

محاسبات سود و زیان

روز اول	سود(زیان)	محاسبات	توضیحات
اول	۱۰,۰۰۰	$(۶۱۰۰ - ۶۰۰۰) \times ۱۰۰$	قیمت تسویه محاسبه شده بالاتر از قیمت خرید وی می‌باشد، در نتیجه وی به عنوان خریدار سود برده است.
دوم	۱۰,۰۰۰	$(۶۲۰۰ - ۶۱۰۰) \times ۱۰۰$	مشتری موقعیت تعهدی خرید خود را باز نگه داشته است، و قیمت تسویه محاسبه شده روز جاری از روز قبل بالاتر است در نتیجه مشتری به عنوان خریدار سود برده است.
سوم	-۵,۰۰۰	$(۶۱۵۰ - ۶۲۰۰) \times ۱۰۰$	مشتری موقعیت تعهدی خرید خود را باز نگه داشته است. قیمت تسویه روز جاری نسبت به روز قبل کاهش یافته است در نتیجه وی به عنوان خریدار ضرر کرده است.
کل سود و زیان	۱۵,۰۰۰		مجموع سود و زیان وی در طی این سه روز ۱۵,۰۰۰ تومان بوده است. که در واقع همان اختلاف بین قیمت خرید در روز اول با قیمت تسویه روز سوم می‌باشد. $(۶۱۵۰ - ۶۰۰۰) \times ۱۰۰ = ۱۵,۰۰۰$

شرایط اخذ کد معاملاتی قراردادهای آتی

۱. مراجعه به یکی از کارگزاران دارای مجوز معاملاتی قراردادهای آتی در بورس کالا
۲. ارائه مدارک هویتی
۳. شرکت در آزمون احراز صلاحیت متقاضیان دریافت کد معاملاتی قراردادهای آتی و ارائه پرینت نتیجه قبولی در آزمون به کارگزار مربوطه
۴. تکمیل و امضای فرم‌های درخواست کد، اقرارنامه و بیانیه ریسک معاملات قراردادهای آتی و معرفی اطلاعات حسابهای بانکی مشتری به همراه سایر مدارک موردنیاز

۵. تایید مدارک مذکور توسط کارگزار و ارائه آن به بورس کالا
۶. بررسی مدارک مذکور توسط بورس کالا و صدور کد معاملاتی برای مشتری

شرایط صدور مجوز دسترسی به سامانه معاملات برخط

۱. داشتن حداقل سن ۱۸ سال
  ۲. داشتن حداقل دیپلم
- متقاضیان واجد شرایط فوق، جهت اخذ مجوز دسترسی به سامانه معاملات برخط قراردادهای آتی ملزم به طی مراحل ذیل می‌باشند؛
- فرآیند اخذ مجوز دسترسی به سامانه معاملات برخط آتی؛
۱. مراجعه مشتری به کارگزار؛
    - ۱-۱. تکمیل فرم درخواست اخذ مجوز دسترسی به سامانه معاملات برخط
    - ۲-۱. ارائه اصل مدرک هویتی
    - ۳-۱. ارائه رونوشت آخرین مدرک تحصیلی
  ۲. ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای داوطلب توسط بورس کالا
  ۳. عقد قرارداد استفاده از خدمات عضو جهت انجام معاملات برخط کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا بین شرکت کارگزاری و مشتری
  ۴. صدور نام کاربری و رمز عبور جهت دسترسی به سامانه معاملات برخط قراردادهای آتی توسط کارگزار برای مشتری

مزایای راه‌اندازی این قراردادها برای فعالان

اهرم مالی

یکی از مهمترین مزایای قرارداد آتی برای سرمایه‌گذاران در مقایسه با بازار نقدی وجود اهرم مالی است. معاملات قراردادهای آتی دربرگیرنده ریسک بالایی بوده و به معامله‌گران فرصت به دست آوردن سود زیادی را می‌دهد. بدین معنی که سرمایه‌گذار با اندکی سرمایه قادر است دارایی زیادی را تحت کنترل خود درآورد و با پرداخت مبلغ ناچیزی از کل ارزش یک کالا وارد یک قرارداد آتی می‌شود. به طور مثال:

فرض کنید فردی موقعیت تعهدی خرید بر روی قرارداد آتی زعفران با سررسید تیر ۹۷ دارا باشد. در تاریخ ۱۳۹۷/۰۲/۰۱ قیمت تسویه این قرارداد نسبت به روز قبل ۱,۰۰۰ ریال افزایش یافته است. با در نظر گرفتن اینکه اندازه قرارداد ۱۰۰ گرم باشد، کل سود شخص مورد نظر ۱۰۰,۰۰۰ ریال خواهد بود.

پوشش ریسک

پوشش ریسک به معنای اتخاذ موقعیتی در بازار است که هدف از آن حداقل نمودن یا از بین بردن ریسک ناشی از نوسانات و تغییرات قیمت است. در واقع سرمایه گذار می تواند، با ورود به قرارداد آتی، دارایی خود را به قیمتی مشخص در آینده به فروش رساند. در این صورت نوسانات بازار، تاثیری بر قیمت دارایی خریداری شده، نخواهد داشت و سرمایه گذار این دارایی را در زمان آینده، با قیمتی مشخص، به فروش خواهد رساند.

فرض کنید کشاورزی قصد دارد تا برای سال آینده ۵۰ کیلوگرم زعفران تولید نماید. برای فروش محصول در زمان برداشت دو حالت متصور است؛ حالت اول اینکه کشاورز زعفران خود را پرورش داده و در زمان برداشت به هر قیمتی که محصول را از وی خریدند به فروش برساند یا می تواند به قیمتی که در حال حاضر در نظر دارد، محصول خود را در آینده بفروشد. حالت دوم این امکان را به کشاورز می دهد تا قیمت فروش محصول خود را از حالا برای آینده تعیین کند.

در نتیجه کشاورز می تواند با ورود به قرارداد آتی زعفران، محصول خود را به قیمتی که مد نظر دارد، در آینده به فروش برساند و با این کار ریسک کاهش قیمت در زمان برداشت محصول را از بین ببرد.

تضمین معاملات توسط اتاق پایاپای بورس

اتاق پایاپای هر بورس نقش مهمی را جهت تضمین عملکرد مالی قراردادهای آتی معامله شده ایفا می کند و به عنوان پشتوانه قابل اطمینان برای طرفین معامله می باشد.

قیمت تسویه روزانه

قیمتی است که روزانه جهت به روز رسانی حسابها توسط بورس محاسبه و اعلام می گردد. و بر اساس این قیمت تسویه سود و زیان معاملات مشتری محاسبه و به حساب وی واریز می گردد.

هزینه اندک معاملات

معاملات قراردادهای آتی نسبت به معاملات نقدی از هزینه کمتری برخوردار بوده و مطالعات نشان می‌دهد که معاملات آتی هزینه‌ای معادل ۰/۱ درصد معاملات نقدی را دارد.

نقدشوندگی بالای معاملات

در قراردادهای آتی برای اینکه سرمایه‌گذار قادر به فروش قرارداد آتی باشد، نیاز به مالکیت آن ندارد و با عمل پیش فروش می‌تواند یک قرارداد آتی را در بازار بفروشد و در صورت نیاز به تحویل، آن را از بازار نقدی تهیه نماید که این امر میزان نقدشوندگی معاملات را تا حد بسیار زیادی افزایش می‌دهد.

معافیت مالیاتی

با توجه به تبصره ۱ ماده ۷ قانون توسعه ابزارهای مالی، معاملات قراردادهای آتی در بورس کالای ایران مشمول معافیت مالیاتی می‌باشد.

کشف نرخ عادلانه

در این بازار تقابل عرضه و تقاضا منجر به کشف قیمت می‌شود همچنین به دلیل حجم بالای معاملات قیمت‌ها عادلانه و شفاف می‌باشد.